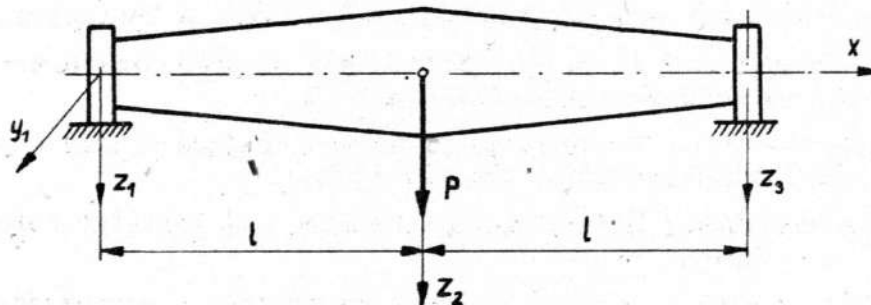

Arnold Wilczyński

STATECZNOŚĆ PŁASKIEJ POSTACI ZGINANIA BELKI
O ZMIENNYM PRZEKROJU OBCIĄŻONEJ SIŁĄ SKUPIONĄ

1. W s t ę p

W pracy rozpatrzono zagadnienie stateczności płaskiej postaci zginania belki dwupodporowej o zmiennym przekroju, symetrycznej względem osi z_2 , obciążonej w połowie rozpiętości siłą skupioną

Rys. 1.

ną P (rys. 1). Przyjęto następujące założenia:

- podpory uniemożliwiają obrót końców belki względem osi x oraz osi z_1 i z_3 ,
- siła skupiona P jest zaczepiona na osi sił poprzecznych i jest do niej prostopadła,
- grubość przekroju poprzecznego belki jest stała, a jego wysokość zmienia się liniowo wzdłuż osi x ,
- sztywność belki na skręcanie nieswobodne jest równa zero,
- osie y i z są głównymi centralnymi osiami bezwładności przekroju poprzecznego,
- sztywność zginania względem osi y jest duża w porównaniu ze sztywnością względem osi z .

Przy powyższych założeniach wyprowadzono równania różniczkowe równowagi obojętnej belki, po czym sprowadzono je do układu równań całkowych. W celu rozwiązania tego układu zastosowano metodę kolejnych przybliżeń, następnie wykorzystując symetrię odkształcenia zwichrzonej belki, otrzymano warunek służący do określenia pierwszych krytycznych wartości obciążenia.

Przeprowadzono obliczenia numeryczne, których wyniki dotyczą belek o przekroju w kształcie wydłużonego prostokąta.

Zagadnienie podobne do rozpatrywanego w niniejszej pracy rozważył S. Wiśniewski [3]. Zajął on się zagadnieniem stateczności płaskiej postaci zginania belki w kształcie płaskownika z symetrycznie ściętymi narożami, podobnie obciążonej, ale w inny sposób podpartej na swych końcach.

2. R ó w n a n i a   r ó ż n i c z k o w e   r ó w n o w a g i o b o j ę t n e j

Położenie dowolnego przekroju poprzecznego belki po utracie stateczności można określić za pomocą trzech składowych (rys. 2):

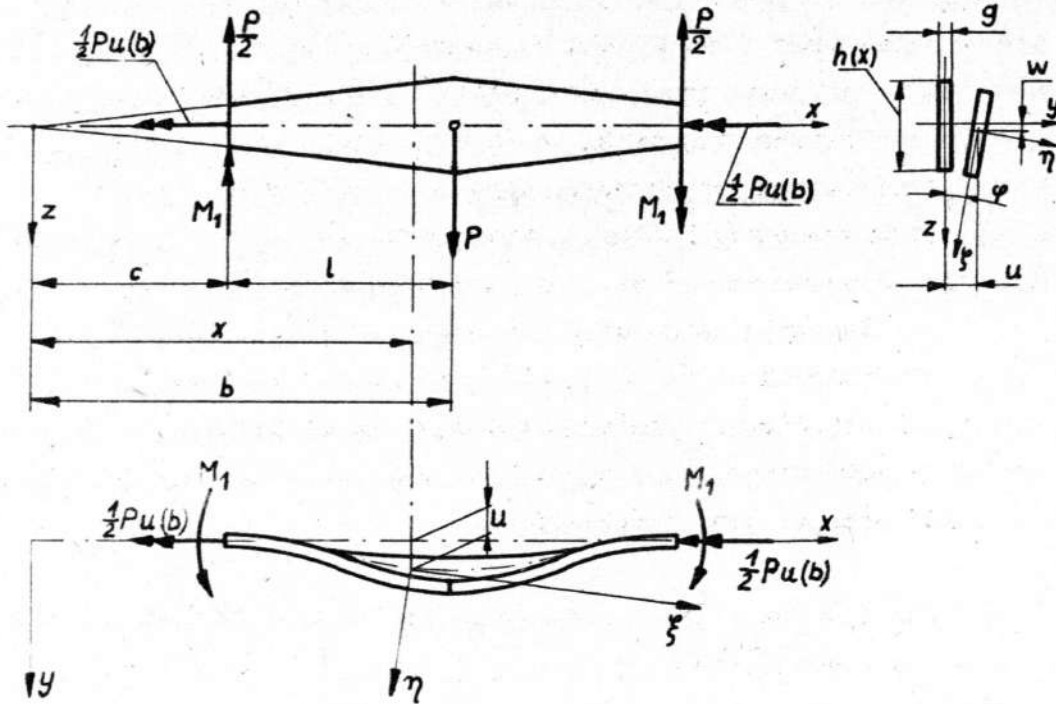
- przemieszczenia u środka ciężkości przekroju w kierunku osi y ,
- przemieszczenia w środka ciężkości przekroju w kierunku osi z ,
- kąta obrotu ψ przekroju w płaszczyźnie yz .

Dla dowolnego x w przedziale $c \leq x \leq b$ składowe momentów wynoszą

$$(2.1) \quad \begin{aligned} M_x &= -\frac{\rho}{2} [u(b) - u(x)] \\ M_y &= -\frac{\rho}{2} (x - c) \\ M_z &= -M_1, \end{aligned}$$

przy czym M_1 oznacza moment oddziaływania utwierdzenia w płaszczyźnie yz .

Wprowadzając lokalny układ osi ξ, η, ζ , związany ze zwichrzonym przekrojem w miejscach x , możemy momenty zginające M_η i M_ζ oraz moment skręcający M_ξ wyrazić za pomocą wzorów

Rys. 2.

$$\begin{aligned}
 M_\eta &= M_x \cos(x, \eta) + M_y \cos(y, \eta) + M_z \cos(z, \eta), \\
 (2.2) \quad M_\xi &= M_x \cos(x, \xi) + M_y \cos(y, \xi) + M_z \cos(z, \xi), \\
 M_\zeta &= M_x \cos(x, \zeta) + M_y \cos(y, \zeta) + M_z \cos(z, \zeta).
 \end{aligned}$$

Cosinusy kierunkowe, określone z dokładnością do małych pierwszego rzędu, mają przy tym następujące wartości:

$$\begin{aligned}
 (2.3) \quad \cos(x, \xi) &= 1, \quad \cos(x, \eta) = -u', \quad \cos(x, \zeta) = -w', \\
 \cos(y, \xi) &= u', \quad \cos(y, \eta) = 1, \quad \cos(y, \zeta) = -\varphi, \\
 \cos(z, \xi) &= w', \quad \cos(z, \eta) = \varphi, \quad \cos(z, \zeta) = 1.
 \end{aligned}$$

Równania równowagi obojętnej belki w stanie zwirzonym, przy uwzględnieniu założenia o zerowej sztywności deplanacji, z dokładnością do małych pierwszego rzędu mają postać

(2.4) $EJ_{\eta} w''(x) = M_{\eta}$, $EJ_{\xi} u''(x) = -M_{\xi}$, $GJ_k \varphi'(x) = -M_{\xi}$,
 przy czym EJ_{η} jest sztywnością zginania belki względem osi η ,
 EJ_{ξ} - sztywnością zginania belki względem osi ξ , GJ_k - sztyw-
 nością skręcania belki względem osi ξ .

Podstawiając równania (2.2), po uprzednim uwzględnieniu za-
 leżności (2.1) i (2.3), do równań (2.4) i pomijając małe wyższe-
 go rzędu, otrzymujemy następujący układ równań równowagi obojęt-
 nej belki:

$$(2.5) \quad \begin{aligned} EJ_{\eta}(x)w''(x) &= -\frac{P}{2}(x-c) - M_1 \varphi(x), \\ EJ_{\xi}(x)u''(x) &= M_1 - \frac{P}{2}(x-c) \varphi(x), \\ GJ_k(x)\varphi'(x) &= \frac{P}{2}[u(b) - u(x)] + \frac{P}{2}(x-c)u'(x) + M_1 w'(x). \end{aligned}$$

Z uwagi na założenie o dużo większej sztywności zginania EJ_{η}
 od sztywności EJ_{ξ} możemy w rozpatrywanym zagadnieniu pominąć
 wpływ przemieszczenia w i w konsekwencji nie uwzględnić skład-
 nika $M_1 w'$ w trzecim równaniu (2.5).

Po zróżniczkowaniu drugiego i trzeciego równania (2.5) otrzy-
 mamy

$$(2.6) \quad \begin{aligned} EJ_{\xi}(x)u'''(x) + EJ'_{\xi}(x)u''(x) + \frac{P}{2}(x-c)\varphi'(x) + \frac{P}{2}\varphi(x) &= 0, \\ GJ_k(x)\varphi''(x) + GJ'_k(x)\varphi'(x) - \frac{P}{2}(x-c)u''(x) &= 0. \end{aligned}$$

Ograniczając się w dalszym ciągu pracy do belek o przekroju
 prostokątnym, przy założeniu stałej grubości g przekroju i linio-
 wo zmiennej jego wysokości h , otrzymujemy dla $c \leq x \leq b$ nastę-
 pujące zależności:

$$(2.7) \quad \begin{aligned} h(x) &= h(b) \frac{x}{b}, \\ J_{\xi}(x) &= \frac{h(x)g^3}{12} = J_{\xi}(b) \frac{x}{b}, \\ J_k(x) &= \frac{h(x)g^3}{3} [1 - 0,63 \frac{g}{h(x)}]. \end{aligned}$$

Ponieważ przekrój prostokątny będzie wysoki a cienki, gdyż z
 założenia $EJ_{\eta} \gg EJ_{\xi}$, zatem moment bezwładności przekroju na skrę-
 canie możemy wyrazić za pomocą wzoru:

$$(2.8) \quad J_k(x) = \frac{h(x)g^3}{3} = J_k(b) \frac{x}{b}.$$

Po uwzględnieniu (2.7) i (2.8), równania (2.6) przyjmą postać

$$(2.9) \quad \begin{aligned} EJ_{\xi}(b) \frac{x}{b} u''' + EJ_{\xi}(b) \frac{1}{b} u'' + \frac{p}{2}(x-c) \varphi' + \frac{p}{2} \varphi &= 0, \\ GJ_k(b) \frac{x}{b} \varphi'' + GJ_k(b) \frac{1}{b} \varphi' - \frac{p}{2}(x-c) u'' &= 0. \end{aligned}$$

Wprowadzając nową zmienną bezwymiarową

$$(2.10) \quad t = \frac{x}{b}$$

oraz oznaczenia

$$(2.11) \quad \beta = \frac{pl^2}{\sqrt{EJ_{\xi}(b)GJ_k(b)}}, \quad \omega = \sqrt{\frac{GJ_k(b)}{EJ_{\xi}(b)}}, \quad \varepsilon = \frac{c}{b}, \quad \zeta = \frac{b}{l} = \frac{1}{1-\varepsilon}$$

i zastępując funkcje $u(x)$ i $\varphi(x)$ odpowiednio funkcjami $v(t)$ i $\psi(t)$, równaniom (2.9) nadamy ostatecznie postać

$$(2.12) \quad \begin{aligned} v''' + \frac{1}{t} v'' + \frac{1}{2} \beta \omega \zeta^3 \frac{t-\varepsilon}{t} \psi' + \frac{1}{2} \beta \omega \zeta^3 \frac{1}{t} \psi &= 0, \\ \psi'' + \frac{1}{t} \psi' - \frac{1}{2} \beta \frac{1}{\omega t} \zeta \frac{t-\varepsilon}{t} v'' &= 0. \end{aligned}$$

3. F u n k c j e $v(t)$ i $\psi(t)$

Równania różniczkowe równowagi obojętnej (2.12) są słuszne dla t zawartego w przedziale $\langle \varepsilon, 1 \rangle$. Ponieważ funkcje $v(t)$ i $\psi(t)$ oraz ich pochodne są ciągłe w tym przedziale, możemy napisać

$$(3.1) \quad \begin{aligned} v(t) &= v(\varepsilon) + (t-\varepsilon) v'(\varepsilon) + \frac{1}{2} (t-\varepsilon)^2 v''(\varepsilon) + \frac{1}{2} \int_{\varepsilon}^t (t-s)^2 v'''(s) ds, \\ \psi(t) &= \psi(\varepsilon) + (t-\varepsilon) \psi'(\varepsilon) + \int_{\varepsilon}^t (t-s) \psi''(s) ds. \end{aligned}$$

Uwzględniając warunki brzegowe wynikające z założenia dotyczącego podpór, tj. warunki

$$(3.2) \quad v(\varepsilon) = 0, \quad v'(\varepsilon) = 0, \quad \psi(\varepsilon) = 0,$$

oraz podstawiając do równań (3.1) v''' i ψ'' określone z równań (2.12), otrzymamy

$$\begin{aligned} v(t) &= \frac{1}{2} (t-\varepsilon)^2 v''(\varepsilon) - \frac{1}{2} \omega \zeta^3 \int_{\varepsilon}^t \frac{(t-s)^2}{s} \left[\frac{1}{\omega \zeta^3} v'''(s) + \frac{1}{2} \beta (s-\varepsilon) \psi'(s) + \right. \\ &\quad \left. + \frac{1}{2} \beta \psi(s) \right] ds, \end{aligned}$$

$$\psi(t) = (t-\epsilon) \psi'(\epsilon) - \frac{\beta}{\omega l} \int_{\epsilon}^t \frac{t-s}{s} \left[\frac{\omega l}{s} \psi'(s) - \frac{1}{2} \beta (s-\epsilon) \psi''(s) \right] ds.$$

Dokonując całkowania przez części, uzyskujemy układ równań całkowych Volterry drugiego rodzaju

$$(3.3) \quad \begin{aligned} \psi(t) &= \frac{1}{2} (t-\epsilon)^2 \psi''(\epsilon) - \int_{\epsilon}^t \frac{t^2}{s^3} \psi(s) ds + \frac{1}{4} \beta \omega l s^3 \int_{\epsilon}^t (s^3 - \epsilon s^2 - s t^2 + \epsilon t^2) \frac{1}{s^2} \psi(s) ds, \\ \psi'(t) &= (t-\epsilon) \psi'(\epsilon) + \frac{1}{2} \beta \frac{\beta}{\omega l} \psi(t) - \beta \frac{\beta}{\omega l} \epsilon \int_{\epsilon}^t \frac{t}{s^3} \psi(s) ds - \int_{\epsilon}^t \frac{t}{s^2} \psi(s) ds. \end{aligned}$$

W celu otrzymania rozwiązania przybliżonego powyższego układu równań zastosowano metodę kolejnych przybliżeń. Przy tym jako pierwsze przybliżenia funkcji $\psi(t)$ i $\psi'(t)$ przyjęto

$$\psi_0(t) = \frac{1}{2} (t-\epsilon)^2 \psi''(\epsilon), \quad \psi'_0(t) = (t-\epsilon) \psi'(\epsilon).$$

Po wykonaniu trzech kroków iteracyjnych uzyskano rozwiązanie:

$$(3.4a) \quad \begin{aligned} \psi(t) &= \frac{1}{2} \psi''(\epsilon) \left\{ \frac{49}{8} t^2 - 8\epsilon t + \frac{15}{8} \epsilon^2 - \frac{17}{4} t^2 \ln \frac{t}{\epsilon} + \frac{5}{4} t^2 \ln^2 \frac{t}{\epsilon} - \frac{1}{6} t^2 \ln^3 \frac{t}{\epsilon} + \right. \\ &\quad + \beta^2 s^4 \left[-\frac{7}{128} t^4 - \frac{119}{218} \epsilon t^3 - \frac{15}{32} \epsilon^2 t^2 + \frac{9}{8} \epsilon^3 t - \frac{175}{3456} \epsilon^4 + \right. \\ &\quad + \left(\frac{1}{32} t^2 + \frac{19}{96} \epsilon t + \frac{9}{8} \epsilon^2 \right) t^2 \ln \frac{t}{\epsilon} + \left(-\frac{1}{6} t - \frac{1}{2} \epsilon \right) \epsilon t^2 \ln^2 \frac{t}{\epsilon} + \\ &\quad \left. \left. + \frac{1}{8} \epsilon^2 t^2 \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \right] \right\} + \psi'(\epsilon) \left\{ \beta \omega l s^3 \left[-\frac{17}{27} t^3 - \frac{17}{8} \epsilon t^2 + 3\epsilon^2 t - \frac{55}{216} \epsilon^3 + \right. \right. \\ &\quad + \left(\frac{7}{18} t + \frac{11}{4} \epsilon \right) t^2 \ln \frac{t}{\epsilon} - \left(\frac{1}{12} t + \epsilon \right) t^2 \ln^2 \frac{t}{\epsilon} + \frac{1}{6} \epsilon t^2 \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \left. \right] + \\ &\quad + \beta^3 \omega l s^7 \left[\frac{1}{360} t^5 - \frac{1}{768} \epsilon t^4 + \frac{55}{432} \epsilon^2 t^3 - \frac{1}{36} \epsilon^3 t^2 - \frac{5}{48} \epsilon^4 t + \frac{109}{34560} \epsilon^5 - \right. \\ &\quad \left. - \left(\frac{1}{64} t^2 + \frac{5}{72} \epsilon t + \frac{7}{48} \epsilon^2 \right) \epsilon t^2 \ln \frac{t}{\epsilon} + \left(\frac{1}{24} t + \frac{1}{32} \epsilon \right) \epsilon^2 t^2 \ln^2 \frac{t}{\epsilon} - \frac{1}{48} \epsilon^3 t^2 \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \right] \left. \right\}, \\ \psi'(t) &= \frac{1}{2} \psi''(\epsilon) \left\{ \beta \frac{1}{\omega l} s \left[\frac{7}{8} t^2 + 3\epsilon t - \frac{31}{8} \epsilon^2 - \left(\frac{3}{4} t + 4\epsilon \right) t \ln \frac{t}{\epsilon} + \right. \right. \\ &\quad + \left(\frac{1}{4} t + 2\epsilon \right) t \ln^2 \frac{t}{\epsilon} - \frac{1}{2} \epsilon t \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \left. \right] + \\ &\quad + \beta^3 \frac{1}{\omega l} s^5 \left[-\frac{1}{64} t^4 - \frac{11}{288} \epsilon t^3 + \frac{11}{32} \epsilon^2 t^2 - \frac{13}{32} \epsilon^2 t^2 + \frac{67}{376} \epsilon^4 + \right. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 (3.4 \text{ b}) \quad & + \left(\frac{1}{12} t^2 - \frac{1}{8} \epsilon t - \frac{1}{16} \epsilon^2 \right) \epsilon t \ln \frac{t}{\epsilon} - \left(\frac{1}{16} t + \frac{1}{16} \epsilon \right) \epsilon^2 t \ln^2 \frac{t}{\epsilon} + \\
 & + \frac{1}{24} \epsilon^3 t \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \Big] + \Psi'(\epsilon) \left\{ 4t - 4\epsilon - 5t \ln \frac{t}{\epsilon} + t \ln^2 \frac{t}{\epsilon} - \right. \\
 & - \frac{1}{6} t \ln^3 \frac{t}{\epsilon} + \beta^2 \varphi^4 \left[-\frac{11}{72} t^3 + \frac{13}{32} \epsilon t^2 - \frac{9}{8} \epsilon^2 t + \frac{251}{288} \epsilon^3 + \right. \\
 & + \left. \left(\frac{1}{12} t^3 + \frac{3}{16} \epsilon t + \frac{1}{2} \epsilon^2 \right) t \ln \frac{t}{\epsilon} - \left(\frac{3}{16} t + \frac{1}{2} \epsilon \right) \epsilon t \ln^2 \frac{t}{\epsilon} + \right. \\
 & \left. \left. + \frac{5}{24} \epsilon^2 t \ln^3 \frac{t}{\epsilon} \right] \right\}.
 \end{aligned}$$

4. Krytyczne wartości siły P

Mając określone funkcje $v(t)$ i $\Psi(t)$, możemy wyznaczyć krytyczne wartości siły P, korzystając z warunków symetrii odkształcenia belki. Dla $x=b$, tzn. dla $t=1$ mamy mianowicie

$$(4.1) \quad v'(1) = 0, \quad \Psi'(1) = 0.$$

Po zróźniczkowaniu funkcji (3.4) i wykorzystaniu warunków (4.1) otrzymujemy układ dwóch równań jednorodnych względem $v''(\epsilon)$ i $\Psi'(\epsilon)$

$$\begin{aligned}
 (4.2) \quad & A_{1,1} v''(\epsilon) + A_{1,2} \Psi'(\epsilon) = 0, \\
 & A_{2,1} v''(\epsilon) + A_{2,2} \Psi'(\epsilon) = 0,
 \end{aligned}$$

przy czym $A_{i,k} = A_{i,k}(\beta, \omega, \epsilon, l)$.

Aby zachodziła utrata stateczności, wielkości $v''(\epsilon)$ i $\Psi'(\epsilon)$ muszą być różne od zera. Zatem wyznacznik charakterystyczny układu równań (4.2) musi być równy zeru

$$\begin{vmatrix} A_{1,1} & A_{1,2} \\ A_{2,1} & A_{2,2} \end{vmatrix} = 0.$$

Rozwiązując powyższy wyznacznik, otrzymamy niezależne od ω i l równanie wiążące współczynniki β i ϵ

$$(4.3) \quad \beta^6 f_1(\epsilon) + \beta^4 f_2(\epsilon) + \beta^2 f_3(\epsilon) + f_4(\epsilon) = 0.$$

Obliczając, dla danej wartości parametru ϵ , najmniejszy dodatni pierwiastek β , równania (4.3), możemy wyznaczyć krytyczną wartość P_{kr} siły P odpowiadającą danemu ϵ . Na podstawie pierwszej zależności (2.11) mamy bowiem

$$(4.4) \quad P_{kr} = \beta_1 \frac{\sqrt{EJ_y(b)GJ_k(b)}}{l^2}.$$

Obliczenia wartości współczynnika β_1 przeprowadzono dla $\epsilon = 0,7 \div 0,95$. Ponieważ

$$\epsilon = \frac{c}{b} = \frac{h(c)}{h(b)},$$

a zbieżność Δ ramienia belki

$$\Delta = \frac{h(b) - h(c)}{l},$$

więc zależność między zbieżnością Δ a parametrem ϵ będzie następująca:

$$\Delta = \frac{h(b)}{l} (1 - \epsilon).$$

Przyjęcie $\epsilon = 0,7 \div 0,95$ odpowiada najczęściej stosowanym zbieżnościom w belkach rozpatrywanego typu. Np. dla $h(b)/l = 0,1$ otrzymamy

$$\Delta = 0,005 \div 0,03.$$

Zestawienie obliczonych wartości współczynnika stateczności β_1 podano w poniższej tabeli.

ϵ	0,7	0,75	0,8	0,85	0,9	0,95
β_1	5,80	5,86	5,94	6,02	6,12	6,22

Należy zauważyć, że równania różniczkowe równowagi obojętnej (2.12) tracą swą ważność dla parametru $\epsilon = 1$. Taka wartość ϵ odpowiadałaby belce o stałym przekroju. W pracy [2] rozpatrywano stateczność płaskiej postaci zginania belki o stałym przekroju przy tych samych założeniach co do podpór, sztywności deplanacji i kształtu przekroju poprzecznego. Celem wyznaczenia krytycznych

wartości obciążenia posłużono się tą samą metodą matematyczną, przy czym równania równowagi obojętnej rozwiązano również z dokładnością do trzech iteracji. Korzystając z wyników tej pracy, otrzymamy

$$\beta = 6,32 \quad \text{dla} \quad \varepsilon = 1.$$

Wyznaczone wartości współczynnika stateczności β , są obarczone pewnym błędem wskutek zastosowania skończonej, stosunkowo małej, liczby iteracji. Z analizy przeprowadzonej w pracy [2] wynika, że ze względu na szybkozbieżność procesu iteracji błąd ten jest niewielki i przy ograniczeniu się do trzech iteracji nie przekracza 5%. Przy tym wartości współczynników stateczności uzyskane w omawianej pozycji są mniejsze od wartości ścisłych. Można przyjąć, że również w niniejszym artykule wartości współczynnika β , są mniejsze od wartości ścisłych nie więcej niż o 5%.

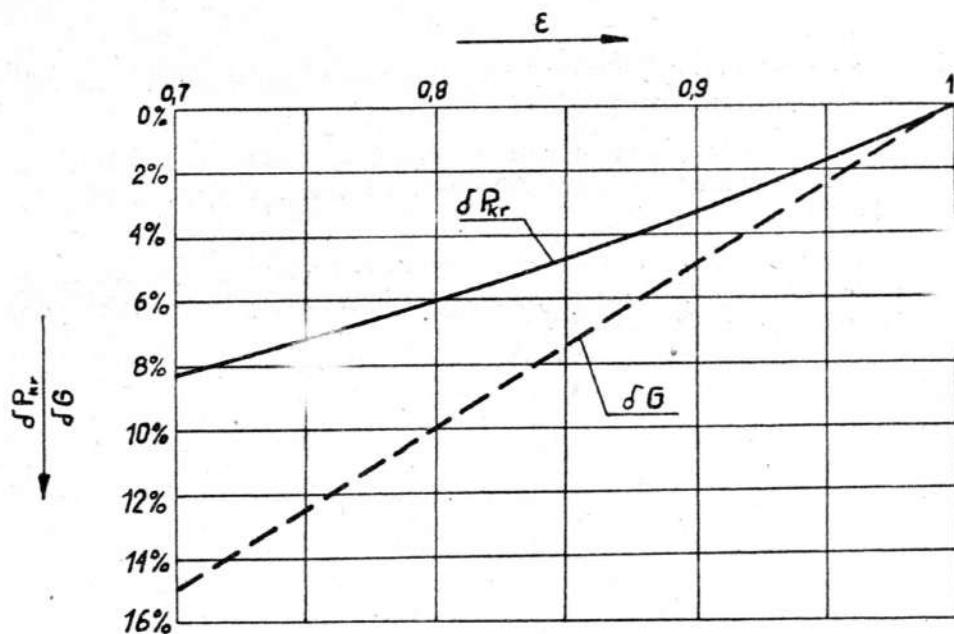
Jak widać z zestawienia wyników, im mniejsza jest wartość parametru ε , czyli im większa jest zbieżność ramienia belki, tym mniejsza jest wartość współczynnika stateczności β .

Dla rodziny rozpatrywanych belek o tych samych wymiarach $h(b)$, g i l wartość siły krytycznej przy obniżaniu wartości ε będzie malała proporcjonalnie do β , (patrz wzór 4.4).

Jednocześnie przy zmniejszaniu ε ulega zmniejszeniu ciężar belki. Stosowanie belek o ramionach zbieżnych będzie celowe, jeżeli procentowy spadek wartości siły krytycznej względem siły krytycznej belki o stałym przekroju będzie mniejszy od procentowego spadku ciężaru belki. Na rys. 3 przedstawiono wykresy względnego spadku δP_{kr} siły krytycznej i względnego spadku δG ciężaru belki w funkcji parametru ε , przy czym

$$\delta P_{kr} = \frac{P'_{kr} - P_{kr}}{P'_{kr}}, \quad \delta G = \frac{G' - G}{G'}$$

(P'_{kr} - wartość siły krytycznej dla belki o stałym przekroju,
 G' - ciężar belki o stałym przekroju).

Rys. 3.

Widzimy, że dla rozpatrywanych wartości ϵ , $\delta P_{cr} < \delta G$.
Z punktu widzenia stateczności sprężystej stosowanie w omawianych belkach ramion zbieżnych jest więc uzasadnione.

B i b l i o g r a f i a

- [1] Timoshenko S.P., Gere J.M., Teoria stateczności sprężystej, Arkady, Warszawa (1963).
- [2] Wilczyński A., Stateczność płaskiej postaci zginania belki o osi załamanej, Mechanika Teoretyczna i Stosowana, 1, 14 (1976).
- [3] Wiśniewski S., Stateczność płaskiej postaci zginania belki o zmiennym przekroju, Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej, Mechanika z. 7 (1960).